

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ
วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ ครั้งที่ ๑
“การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม“
The 1st National Conference on Research for Development,
Dissemination and Modern Technology Relaying to Society
Phanomwan College of Technology

16-17 กรกฎาคม 2559
ณ โรงแรมสีมาธานี นครราชสีมา

วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์

ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
กระทรวงอุตสาหกรรม
หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา
สมาคมนักวิจัย

กลุ่มวิชาที่นำเสนอผลงานวิจัยทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์

- กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์
- กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม

The 1st National Conference on Research for Development Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์

เรื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิได้อ่านบทความ

ระดับชาติ ครั้งที่ 1

“การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม”

ณ โรงแรมสีมาธานี จ.นครราชสีมา

Phanomwan College of Technology

The 1st National Conference on Research for Development,

Dissemination and Modern Technology Relay to Society

วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์กำหนดให้มีการจัดการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์ “การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม” ประกอบด้วย

3. งานวิจัยและสร้างสรรค์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์(Humanities, Social Sciences and Economics)
4. งานวิจัยและสร้างสรรค์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology)

ซึ่งกำหนดจัดขึ้น ในวันที่ 16-17 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เวลา 08.00 – 18.00 น. ณ โรงแรมสีมาธานี เพื่อให้การจัดการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติดังกล่าว ผู้ทรงคุณวุฒิได้อ่านบทความ ดังต่อไปนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้อ่านบทความ

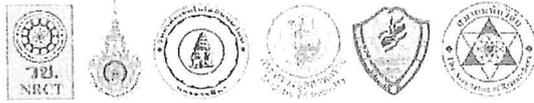
ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1. ศาสตราจารย์.ดร.นพ.ธัมมวิทิต์ นรรัตน์วินชัย	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒน์ อมตฉายา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ชันติโกมล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย	มหาวิทยาลัยบูรพา
5. ดร.ภก.กานต์ วงศ์ศุภสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
6. ดร.ยงยุทธ สงวนชม	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

กลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์

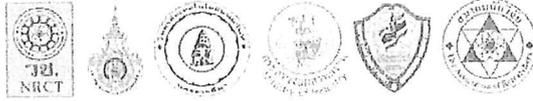
1. ศาสตราจารย์.สุมาลี สังข์ศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤตกรณัฏ์ ประทุมวงษ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. รองศาสตราจารย์ ดร. ัญญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ วิไลนุช	มหาวิทยาลัยหอการค้า

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม

The 1st National Conference on Research for Development, Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

8. รองศาสตราจารย์ ประทุมวรรณ อุดมสุวรรณกุล ข้าราชการบำนาญ
9. รองศาสตราจารย์ บุศย์ วิสุทธิ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
10. รองศาสตราจารย์นิยดา สวัสดิพงษ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- 11.รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
12. รองศาสตราจารย์ ดิเรก ทองอร่าม มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ กุลสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยบูรพา
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. ธีระวัฒน์ จันทิก มหาวิทยาลัยศิลปากร
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพิธาร์ ธารักษ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภากร ภิญโญฉัตรจินดา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตีมา พลับปลึง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยพงศ์ พลับปลึง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ จันทร์ดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนสิณี บุญมีศรีสง่า มหาวิทยาลัยศิลปากร
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพร หาญสันติ มหาวิทยาลัยเกษตร
23. อาจารย์ ดร.วรัชพร อารยะพันธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
24. อาจารย์ ดร.ประไพพิมพ์ สุธีวสินนนท์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
25. อาจารย์ ดร.ปิยพล ไพรจิตร มหาวิทยาลัยศิลปากร
26. อาจารย์ ดร.จิตพันธ์ ชุมเกตุ มหาวิทยาลัยศิลปากร
27. อาจารย์ ดร.สิริชัย ดีเลิศ มหาวิทยาลัยศิลปากร
28. อาจารย์ ดร.ปวีณ นราเมธกุล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
29. อาจารย์ ร้อยตรี ดร.บุญช่วย แจ้งเวชฉาย มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
30. อาจารย์ ดร. กานต์ ศรีวิภาสถิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
31. อาจารย์ ดร.ปิยะ นาควัชระ มหาวิทยาลัยบูรพา
32. อาจารย์ ดร.ยุทธภูมิ มีประดิษฐ์ มหาวิทยาลัยบูรพา
33. อาจารย์ ดร.วิทยา ศิริพันธ์วัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
34. อาจารย์ ดร. เพชรรัตน์ เจริมรอด มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
35. อาจารย์ ดร.พิสิษฐ์ มณีโชติ มหาวิทยาลัยนเรศวร
36. อาจารย์ ดร. จุไรรัตน์ ดวงจันทร์ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า
37. อาจารย์ ดร.สมปอง รักษาธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
38. อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
39. ดร.ณรงค์ ศรีเกรียงทอง บริษัท โมเดิร์นคาสอินเตอร์เนชั่นแนลคอสเมติกส์ จำกัด
40. ดร.ธงชัย ทองมา กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
41. ดร.บุรณิน รัตนสมบัติ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
42. ดร.กฤษฎา โสภา บริษัท อำพลฟู๊ดส์ โพรเซสซิง จำกัด
43. ดร.ภาณุพันธ์ โอฬารกิจไพบูลย์ บริษัท เอชจีเอสที ประเทศไทย จำกัด

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม
The 1st National Conference on Research for Development, Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

กลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อุ่นเรือน	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ลีอมงคล	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
3. ดร.พิชัย สารภักดิ์	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
4. ดร.พีรพงษ์ ตั้งก้องเกียรติ	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์

หน้าที่และความรับผิดชอบ

1. พิจารณาผลงานจากผู้นำเสนอขอทความเพื่อนำเสนอแบบบรรยาย หรือ โปสเตอร์
2. ทำรายงานสรุปผลเสนอต่อที่ประชุมกองบรรณาธิการและคณะกรรมการจัดประชุม

สั่ง ณ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2559

(ดร.พิสิษฐ์ ศิริรักษ์)
อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม
The 1st National Conference on Research for Development, Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

**รูปแบบและกลยุทธ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปจมูกข้าว
ของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี**
**PATTERN AND STRATEGY OF COMMUNITY ENTERPRISE THAT
TRANSFORMS RICE GERM PRODUCT BY THUNGSAMOR FARMER
DEVELOPMENT VOLUNTEER LADY OCCUPATION GROUP IN AMPHOE
PANOMTHUN, CHANGWAT KANCHANABURI**

อมรรัตน์ อุดมเจริญศิลป์* พัททัง ศิริวงศ์**
Amornrat Udomcharoensil* Phitak Siriwong**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ กลยุทธ์ ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปจมูกข้าวของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอจำนวน 1 คน และสมาชิกบางส่วนของกลุ่มจำนวน 9 คนรวมทั้งสิ้น 10 คน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบเป็นการประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้บริหารจัดการตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบไปจนถึงกระบวนการจัดจำหน่าย ด้านกลยุทธ์เชื่อมโยงไปยังส่วนประสมทางการตลาด กล่าวคือ ด้านผลิตภัณฑ์ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างและกลยุทธ์เพื่อสุขภาพ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการจดจำ ด้านราคาผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์การตั้งราคาพิจารณาจากต้นทุนของวัตถุดิบและต้นทุนในการจำหน่าย ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์การตลาดแบบปากต่อปาก โดยเน้นการรักษาคุณภาพเพื่อการประชาสัมพันธ์ขยายเป็นวงกว้าง และด้านการส่งเสริมการตลาดผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ราคาชุดเพื่อความคล่องตัวในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ปัญหาในการประกอบการ คือ ผู้ประกอบการเป็นผู้บริหารจัดการงานเพียงคนเดียวทำให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจในกรณีที่เกิดเหตุการณ์

* สาขาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม
 The 1st National Conference on Research for Development, Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

ดูเพิ่มเติม ช่องทางการจัดจำหน่ายและการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่กว้างขวางครอบคลุมทุกพื้นที่

คำสำคัญ : รูปแบบ/กลยุทธ์/ผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน/จมูกข้าว

Abstract

This research aimed to study pattern and strategy of community enterprise that transforms rice germ product by Thungsamor Farmer Development Volunteer Lady Occupation Group in Amphoe Panomthun, Changwat Kanchanaburi, and to study the problems and threats for the entrepreneur of the community enterprise. This research was qualitative research using Phenomenology Theory . Data were collected through in-dept interviews and non-observing participants. Peoples who give the data in this study were an entrepreneurs and 10 members of community.

The results of the study show that the entrepreneur get involved in all process from the preparation of the raw materials to the distribution process. The entrepreneur's strategy, were all related to the marketing mix theory. That is, the product entrepreneur used differentiation and health promotion strategy for creating consumer recognition. In terms of price, the entrepreneur used price setting strategy by setting the price according to raw material and channel of distribution costs, In terms of place, the entrepreneur used word of mouth strategy. The quality of products was suitable for extensive of public. In terms of promotion, the entrepreneur used product to set pricing strategy for streamline distribution. The problems and threats consisted of owner businesses was the only person who manages the product. The decision was delayed if there is an emergency.

Key word : pattern / strategy / entrepreneur / community enterprise /rice germ

บทนำ

ข้าวเป็นธัญพืชที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติมาหลายพันปี ประชากรกว่าครึ่งโลกบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก ข้าวเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวตระกูลหญ้าในสกุล *Oryza* สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่เขตร้อน (Topical zone) และพื้นที่เขตอบอุ่น (Temperate zone) (สิริวุฒิ เสนาคำและพรพนา กวิยเจริญ, 2539) จากการค้นพบข้าวเปลือกจำนวนมากในโบราณวัตถุที่หมู่บ้านโนนนกทาในที่ราบสูงโคราชของประเทศไทยเป็นหลักฐานชี้ชัดว่าประเทศไทยมีการปลูกข้าวมาเป็นระยะเวลานาน (McClean et al, 2002) สอดคล้องกับประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรจำนวนมากมีอาชีพทำนา มีความผูกพันกับข้าวทั้งในด้านสังคม ประเพณีวัฒนธรรม ดังนั้นข้าวจึงเป็นกุญแจสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศตลอดมา

ปัจจุบันเกิดปัญหาการค้าข้าวในประเทศไทย มีสาเหตุจากสภาพเศรษฐกิจการรวบรวมข้าว การขนส่ง การสีข้าว การบรรจุ การเก็บรักษา และการจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ ชาวนามีปริมาณข้าวที่ไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย กสิกรจึงจำเป็นต้องเร่งขายข้าวในขณะที่มีราคาต่ำ ทำให้ระบบการค้าข้าวของไทยไม่เป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพในการใช้

ปัจจัยในการผลิตที่ต่ำลง จากเหตุผลทั้งหมดทำให้ชาวนาได้รับผลกระทบ ผลผลิตต่อไร่มีแนวโน้มลดลง ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของชาวนา ของประชาชน และของประเทศ (ไชยยงค์ ชูชาติและโสภิต ทองปาน, 2554)

ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีอาชีพหลักคือทำนา เป็นหนึ่งในกลุ่มชาวนาที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้าข้าว จึงรวมตัวจัดตั้งกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอก่อตั้งโรงสีชุมชนขึ้นเองในปี พ.ศ. 2543 เพื่อจำหน่ายข้าวสารภายใต้ตราสินค้า 'ทุ่งสมอ' และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวควบคู่ไปกับการนำจมูกข้าวที่เป็นผลพลอยได้จากการสีข้าวมาแปรรูปเป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ ภายใต้ชื่อตราสินค้า 'รุ่งอรุณ' โดยมีคุณสนอง สอนใจ เป็นประธานกลุ่ม ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งจากการเข้าสานต่อของทายาท คุณจักรพันธ์ สอนใจ ต่อยอดโดยการนำจมูกข้าวมาแปรรูปเป็นสินค้าใหม่คือ จมูกข้าวอบกรอบ ตราสินค้า 'กูกี้กัก' เป็นสินค้านวัตกรรมใหม่ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้มาจากข้าวที่ปลูกเองและจากการรับซื้อจากคนในชุมชนทุ่งสมอ สินค้าที่ตอบโจทย์กลุ่มลูกค้าที่

รักษาภาพ สามารถรับประทานได้ทุกเพศ
ทุกวัย ทำให้วิสาหกิจชุมชนของกลุ่มสตรี
อาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ ประสบ
ความสำเร็จมีช่องทางในการจำหน่ายทั้ง
ภายในและภายนอกประเทศ สร้างรายได้
ให้กับชุมชน แก้ปัญหาและลดผลกระทบจาก
การค้าข้าวได้ด้วยประสิทธิภาพของคนใน
ตำบลทุ่งสมอ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความ
สนใจศึกษารูปแบบ กลยุทธ์ ปัญหาและ
อุปสรรคของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
แปรรูปจมูกข้าว ของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนา
เกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัด
กาญจนบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา
ธุรกิจ แนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนา
ธุรกิจให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น และเพื่อ
ส่งเสริมการสร้างมูลค่าแก่สินค้าเกษตรให้
ได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้นในภาคธุรกิจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและกลยุทธ์
ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูป
จมูกข้าวของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกร
ทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค
ในประกอบการวิสาหกิจชุมชน
แปรรูปจมูกข้าว ของกลุ่ม
สตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่ง

สมอ อำเภอพนมทวน จังหวัด
กาญจนบุรี

3.

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีส່วนประสมทางการตลาด
หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้
ธุรกิจสามารถใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนอง
ความพึงพอใจของผู้บริโภค ประกอบด้วย
(Kotler Philip, 1991)

1.1 ผลิตภัณฑ์ (Product)

หมายถึง สิ่งที่เสนอขายเพื่อสนองความ
ต้องการของลูกค้า ให้เกิดความพึงพอใจ
อาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้

1.2 ราคา (Price) หมายถึง

มูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่แสดงออกในรูปของ
ตัวเงิน เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าของผลิตภัณฑ์
กับราคาของผลิตภัณฑ์แล้ว มูลค่าของ
ผลิตภัณฑ์สูงกว่าราคา จะนำมาซึ่งการ
ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

1.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย

(Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทาง
การจัดจำหน่าย ประกอบด้วยสถาบันและ
กิจกรรม เพื่อเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ
จากองค์กรไปยังตลาดเป้าหมาย

1.4 การส่งเสริมการตลาด

(Promotion) หมายถึง การติดต่อสื่อสาร
เกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อ
สร้างทัศนคติและพฤติกรรมในการซื้อ

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม
The 1st National Conference on Research for Development, Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการที่มีขนาดเล็กเพื่อการจัดการ “ทุน” ของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน โดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนผสมผสานกับความรู้สากล มีลักษณะหลัก 7 ประการได้แก่ (เสรี พงศ์พิศ, 2546)

- 2.1 ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการเอง
- 2.2 ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
- 2.3 ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชนเพื่อพัฒนา ศักยภาพของชุมชน
- 2.4 มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุน
- 2.5 มีการดำเนินการแบบบูรณาการไม่ใช่แบบโครงการเดียว
- 2.6 หัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนคือการเรียนรู้และ
- 2.7 การพึ่งพาตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษารูปแบบและกลยุทธ์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปจมูกข้าวของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แนวทางการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ ปรัชญาทัศน์ต่อภาวะการมีอยู่ ดำรงอยู่ของมนุษย์ ประสบการณ์ชีวิตที่

บุคคลได้ประสบมาเป็นหลัก (ชาย โพธิ์สีตา, 2554) วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานที่ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ ในพื้นที่อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปจมูกข้าว ของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 1 คน และสมาชิกบางส่วนของกลุ่มจำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประเภทบุคคล ได้แก่ ตัวผู้วิจัย เป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพจะได้รับข้อมูลที่เป็นจริง ขึ้นอยู่กับการวางตัว การสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจให้เกิดแก่ผู้ถูกวิจัยให้ได้มากที่สุด

3.2 ประเภทเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แนวคำถามเชิงลึก (in-depth interview) เพื่อใช้เป็นแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.2.2 สมุดบันทึก เพื่อ
บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการ
สัมภาษณ์

3.2.3 เทปบันทึกเสียง
เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน นอกเหนือจากการ
จดบันทึก

3.2.4 กล้องถ่ายภาพ เพื่อ
บันทึกภาพเหตุการณ์ ที่เป็นประโยชน์ในการ
สร้างความเข้าใจ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การศึกษาเอกสาร เพื่อทราบ
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิสาหกิจ
ชุมชนของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกร
ทุ่งสมอ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและ
เอกสารทางด้านวิชาการ

4.2 การสัมภาษณ์ ใช้การ
สัมภาษณ์เชิงลึกจากแนวคำถามที่สามารถ
ยืดหยุ่นได้และปรับเปลี่ยนลำดับคำถามได้
ตามสถานการณ์

4.3 การสังเกต ผู้วิจัยใช้การ
สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant
Observation) เริ่มต้นจากการสังเกตแบบ
ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่ เพื่อ
สังเกตพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติของผู้ถูก
สังเกต และนำไปบันทึกในภายหลัง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ถอด
บทสนทนาแบบคำต่อคำ (Verbatim) จาก

การสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มา
จัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่างๆ

5.2 การวิเคราะห์ และการ
สังเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์
เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้
แนวคิด ทฤษฎี เป็นกรอบในการวิเคราะห์
ข้อมูล

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ
ของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบ
สามเส้า(Data Triangulation)คือ วิธีการ
ตรวจสอบแหล่งข้อมูล หากข้อมูลที่ได้มี
ความขัดแย้งไม่ตรงกับข้อมูลที่ได้จากผู้ให้
ข้อมูลคนใดคนหนึ่ง ผู้วิจัยนำคำถามเดิม
สอบถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง ในเวลาที่ต่างกัน
เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความชัดเจน (สุภางค์
จันทวานิช, 2545)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการประกอบกิจการวิสาหกิจ
ชุมชนแปรรูปหมักข้าว ของกลุ่มสตรีอาสา
พัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน
จังหวัดกาญจนบุรี

การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน
แปรรูปหมักข้าวเป็นวิสาหกิจชุมชน ใช้เงินทุน
จากสมาชิก และจากแหล่งเงินทุนภายนอก
โดยมีผู้ประกอบการ คือประธานกลุ่ม
เป็นผู้กำหนดทิศทาง ออกแบบผลิตภัณฑ์
วางแผนการปฏิบัติงานและตรวจสอบ

คุณภาพจนกระทั่งดูแลระบบจัดส่งด้วยตัว
ของผู้ประกอบการเอง โดยมีขั้นตอน
ดำเนินการดังนี้

1.1 ออกแบบผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการใช้วิธีการวิจัยเพื่อ

พัฒนารสชาติของผลิตภัณฑ์ให้ตรงตาม
กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย รวมถึงการ
ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและ
สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้ความ
ช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ

1.2 การปฏิบัติงาน แรงงานที่ใช้

ในการผลิตมีทั้งแรงงานที่เป็นสมาชิกกลุ่ม
สตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอและ
แรงงานที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่ม โดยคัดเลือก
ตามความเหมาะสมของประสบการณ์และ
ลักษณะงาน มีการบริหารจัดการบุคลากร
โดยการส่งเสริมด้านทักษะความรู้และให้
สวัสดิการแก่พนักงาน วัตถุประสงค์คือ
จุมูกข้าวเป็นวัตถุดิบที่ภายในชุมชนมีอยู่จาก
การรวบรวมข้าวจากกลุ่มสมาชิก ทำให้
สะดวกต่อการจัดการสินค้าคงคลัง โดย
ผู้ประกอบการรวบรวมข้าวจากสมาชิกและ
บริเวณใกล้เคียงในช่วงต้นปีและกระจาย
วัตถุดิบให้เพียงพอต่อการผลิตในแต่ละเดือน
พิจารณาจากความสามารถในการผลิต
ตัวอย่างเช่น ในเดือนที่มีวันหยุดเทศกาล จะ
มีการวางแผนเพื่อการผลิตล่วงหน้า เพื่อให้มี
สินค้าเพียงพอต่อการสั่งซื้อ เป็นต้น

2. กลยุทธ์การประกอบการวิสาหกิจ

ชุมชนแปรรูปจุมูกข้าว จากการวิจัยพบว่า
ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ในการประกอบการ
สอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการ
ตลาด ดังต่อไปนี้

2.1 กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์

2.1.1 การใช้กลยุทธ์การ

สร้างความแตกต่าง ผู้ประกอบการคิดค้น
และพัฒนาผลิตภัณฑ์จุมูกข้าวอบกรอบขึ้น
เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ที่มีความแตกต่าง
จากการแปรรูปจุมูกข้าวที่เคยมี จึงสามารถ
เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย
นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายที่รักสุขภาพ
เท่านั้น

2.1.2 การใช้กลยุทธ์เพื่อ

สุขภาพ ผู้ประกอบการได้พัฒนาระบบการ
ด้วยการใช้การอบแทนการทอด เนื่องจาก
ผลิตภัณฑ์จากจุมูกข้าวอบกรอบเป็น
ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ดังนั้นผู้ประกอบการ
จึงเลี่ยงการใช้วัตถุดิบและกระบวนการที่
ส่งผลเสียต่อร่างกาย

2.2 กลยุทธ์ด้านราคา

การใช้กลยุทธ์การ ตั้งราคา โดย
ผู้ประกอบการตั้งราคาสินค้าตามต้นทุนของ
วัตถุดิบเข้าและสินค้าที่จำหน่าย การควบคุม
ต้นทุนของวัตถุดิบเข้าโดยยึดตามคุณภาพ
ของสินค้าและราคาตลาด ส่วนต้นทุนของ
สินค้าที่จะนำออกจำหน่ายพิจารณาตาม

ต้นทุนในการผลิต และต้นทุนในการ
จัดจำหน่าย เช่น การแบ่งส่วนกำไรให้แก่
ศูนย์กระจายสินค้า เป็นต้น

2.3 กลยุทธ์ด้านช่องทาง จัดจำหน่าย

การใช้กลยุทธ์การตลาดแบบปาก
ต่อปาก เป็นผลจากการที่ผู้ประกอบการให้
ความสำคัญในการควบคุมคุณภาพของ
สินค้าทำให้มีการบอกต่อเกี่ยวกับคุณภาพ
แต่เดิม ผู้ประกอบการเน้นตลาด
ภายในประเทศ ผ่านหน้าร้านที่เป็นที่ดินของ
ตนเอง โครงการหลวง ร้านของฝากในแต่ละ
จังหวัด ศูนย์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
เครือข่ายไทย เป็นต้น ขยายสู่ตลาด
ต่างประเทศจากการประชาสัมพันธ์แบบปาก
ต่อปาก ภายใต้อาณัติช่วยเหลือจาก
หน่วยงานราชการในการออกงานแสดง
สินค้า

2.4 กลยุทธ์ด้านการส่งเสริม การตลาด

การใช้กลยุทธ์ราคาชุด โดยตั้งราคา
สินค้าชุดที่รวมกันมากกว่า 1 ชิ้นในราคาที่
ต่ำกว่าการซื้อแยกชิ้น เช่น จมูกข้าว
อบกรอบราคาซองละ 25 บาท ซื่อ 5 ของ
ราคารวม 100 บาท เป็นต้น การใช้กลยุทธ์
ดังกล่าว ช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการ
จำหน่ายสินค้าและลดปัญหาสินค้าเหลือ
จากการจำหน่าย

นอกจากนี้ยังได้รับการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวประเภทสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง
ผลิตภัณฑ์ จากหน่วยงานราชการ
สนับสนุนให้มีคณะสนใจเข้าศึกษาดูงาน
คณะสนใจนำเรื่องราวเผยแพร่ผ่านรายการ
โทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งนับเป็นการช่วย
ส่งเสริมการตลาดที่สำคัญทางหนึ่ง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการ ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปหมักข้าว ของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีดังนี้

3.1 ปัญหาด้านการตลาด

3.1.1 ปัญหาช่องทางการ
จัดจำหน่าย เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนของ
กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอไม่ใช่
องค์กรขนาดใหญ่ จึงไม่สามารถกระจาย
สินค้าสู่ทุกพื้นที่ได้ตามที่ต้องการ
ผู้ประกอบการจึงเพิ่มช่องทางการจัด
จำหน่ายให้มีความหลากหลายตามยุคสมัย
เช่น การจำหน่ายบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
 เป็นต้น

3.1.2 ปัญหาของการ
ประชาสัมพันธ์ ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์
การตลาดแบบปากต่อปากในการ
ประชาสัมพันธ์ รูปแบบการประชาสัมพันธ์จึง
ยังไม่มีหลากหลาย ผู้ประกอบการจึง
เพิ่มรูปแบบการประชาสัมพันธ์ เช่น การ
โฆษณาบนสื่อออนไลน์ เป็นต้น

3.2 ปัญหาด้านอื่นๆ

3.2.1 ปัญหาด้านเงินทุน

กระบวนการผลิต ยังต้องมีการพัฒนาจึงจำเป็นต้องใช้เงินทุนในการพัฒนาเครื่องจักรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการจึงแก้ปัญหาโดยการกู้ยืมจากสถาบันการเงินและควบคุมต้นทุนในการผลิตให้ต่ำลง

3.2.2 ปัญหาด้านการ

บริหารจัดการ กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีผู้บริหารจัดการเพียงคนเดียว เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินการตัดสินใจในการดำเนินการหรือการแก้ปัญหาจึงอาจเกิดความล่าช้า

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของชุมชนทำให้เกิดการแปรรูปสินค้าจากข้าวและจมูกข้าว จากเครื่องดีม่จมูกข้าวขยายสู่นวัตกรรมใหม่ เป็นสินค้าจมูกข้าวอบกรอบ มีการผลิตอย่างเป็นระบบ โดยผู้ประกอบการเป็นผู้ดูแลควบคุมทั้งหมดทุกขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิโรธ เดชกำแหง (2555) ที่ได้ศึกษาถึงรูปแบบและกลยุทธ์ของผู้ประกอบการผลิตยาแผนโบราณแห่งหนึ่ง ในจังหวัดนครปฐม พบว่าการประกอบธุรกิจผลิตยาแผนโบราณใช้กลยุทธ์ผู้บริหารวางแผนล่วงหน้าในการ

ดำเนินธุรกิจเองทุกด้าน วิสาหกิจชุมชนแปรรูปจมูกข้าวของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ ได้ใช้กลยุทธ์ในการประกอบการสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Kotler Philip, 1991) ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ใช้กลยุทธ์เพื่อสุขภาพในการผลิตสินค้าที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย และใช้กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่างกับผลิตภัณฑ์สินค้าจมูกข้าวอบกรอบให้แปลกใหม่และยังไม่มีวางจำหน่ายตามท้องตลาด รวมถึงใช้วิธีการวิจัยเพื่อรสชาติของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

ด้านราคา ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ตั้งราคา โดยยึดตามต้นทุนของวัตถุดิบเข้าพิจารณาจากคุณภาพของวัตถุดิบและราคาตลาด และยึดตามต้นทุนของสินค้าที่จะออกจำหน่าย พิจารณาจากต้นทุนของวัตถุดิบ ต้นทุนการผลิตและส่วนแบ่งกำไรของศูนย์กระจายสินค้า

ด้านการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการเริ่มต้นจากจำหน่ายสินค้าภายในจังหวัดสู่ต่างจังหวัดและขยายสู่ต่างประเทศ โดยอาศัยกลยุทธ์การตลาดแบบปากต่อปากจากการรับรู้ถึงสินค้าในงานแสดงสินค้าที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

ด้านส่งเสริมการตลาด เพื่อการจำหน่ายมีความคล่องตัว ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ราคาชุดในการจำหน่ายสินค้า เมื่อ

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม
The 1st National Conference on Research for Development, Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

ผู้บริโภคซื้อในจำนวนที่กำหนดจะได้ราคาต่อหน่วยถูกลง นอกจากกลยุทธ์ราคาชุดแล้วผู้ประกอบการยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการนำคณะดูงานเข้าศึกษาดูงาน คณะสื่อเข้าทำรายการโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์

ผลจากการวิจัยพบว่า การประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปจมูกข้าวของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ไม่เพียงแต่สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการเท่านั้น ยังเพิ่มมูลค่าให้กับจมูกข้าว กระจายรายได้และทำให้เกิดการพัฒนาแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชฎาพร ไชยศรี (2552) ที่ได้ศึกษาถึงกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาซ้ออง ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่าวิสาหกิจชุมชนทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ได้รับการยอมรับ และมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากการวิจัยพบว่า อำนวยการตัดสินใจในการบริหารจัดการผูกขาดอยู่ที่ผู้ประกอบการเพียงผู้เดียวการบริหารงานอาจล่าช้า จึงควรให้อำนวยการตัดสินใจแก่ คนใดคนหนึ่งในกรณีที่เกิดเหตุการณ์

1.2 จากการวิจัยพบปัญหาช่องทางการกระจายสินค้ายังไม่สามารถทำได้ในทุกพื้นที่ ดังนั้นผู้ประกอบการควรหาช่องทางการจัดจำหน่ายให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มยอดขาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบและกลยุทธ์การประกอบการวิสาหกิจชุมชนในอำเภออื่นๆ หรือจังหวัดอื่นๆ ว่ามีรูปแบบและกลยุทธ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรศึกษาผลจากการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนต่อการประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปจมูกข้าว ทั้งผลดีและผลเสียเป็นอย่างไร

2.3 ควรศึกษาวิธีเพื่อลดต้นทุนในการผลิตของการแปรรูปจมูกข้าวของกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาเกษตรกรทุ่งสมอ

2.4

บรรณานุกรม

ชฎาพร ไชยศรี. (2552). กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาซ้ออง ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
ชาย โพธิ์สิตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 การวิจัยเพื่อการพัฒนา เผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อสังคม
 The 1st National Conference on Research for Development, Dissemination and Modern Technology Relaying to Society

ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้น
 ดิงฯ.

Control. Englewood Cliffs :
 Pretice-Hall Inc.

ไชยยงค์ ชูชาติ และโสภิต ทอพาน.

Mclean, J.L.; Dawe, D.C.; Hardy ,B.;

(2554). เศรษฐกิจการค้าข้าวของ
 ไทย. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์
 การเกษตรแห่งประเทศไทย.

and Hettel, G.P. (2002). Rice
 Almanac: Source Book for the
 Most Important Economic
 Activity on Earth, International
 Rice Research Institute.

จิรวุฒิ เสนาคำ และพรพนา ก๊วยเจริญ.

loaBanos, Phillipines.

(2539). พันธุ์กรรมข้าวบทบาท
 การอนุรักษ์และพัฒนาโดยชุมชน
 เครือเกษตรกรรมทางเลือก.

กรุงเทพฯ : โลกดูดยภาพ

นิโรธ เดชกำแหง. (2555). รูปแบบและ
 กลยุทธ์ของผู้ประกอบการผลิต
 ยาแผนโบราณแห่งหนึ่ง ใน
 จังหวัดนครปฐม. ค้นคว้าอิสระ
 บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการ
 ประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุภางค์ จันทวานิช. (2545). วิธีการวิจัย
 เชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 10.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

เสวี พงศ์พิศ. (2546). วิสาหกิจชุมชน
 ทิศทางใหม่ของการพัฒนา.
 วารสารทักษิณคดี. กรุงเทพฯ :
 ม.ป.ท.

Kotler Philip. (1991). Marketing
 Management : Analysis,
 Planning, Implementation and